

دوره هشتم - سال سوم
تاریخ چاپ:
شماره چاپ: ۱۳۸۷
شماره ثبت: ۵۱۱

اظهارنظر کارشناسی درباره:
«طرح الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی»
(همراه با بررسی برخی پیشنهادات صاحب نظران)
(ویرایش دوم)

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده.....
۲	مقدمه
۳	ضرورت طرح.....
۴	۱. نظرات مراجع عظام تقلید.....
۵	۲. نگاهی مختصر به سوابق قانونی مربوط به حیوانات به ویژه سگ
۱۱	تحلیل قوانین موجود کشور.....
۱۲	۳. ارزیابی طرح.....
۱۶	پیشنهادات برخی صاحب نظران و بررسی آن
۱۹	نتیجه گیری و پیشنهاد.....
۲۲	منابع و مأخذ.....

اظهارنظر کارشناسی درباره:**«طرح الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی»
(همراه با بررسی برخی پیشنهادات صاحب نظران)****چکیده**

در جرم‌انگاری سگ‌بازی و سگ‌گردانی بیش از هر چیز از جنبه فرهنگی باید ملاحظه شود، علیرغم نقاط مثبت متعددی که در خصوص حیوانات و حتی سگ در معارف وارد شده خصوصاً در مذهب حقه امامیه مشاهده می‌شود، با توجه به نظر مستند مراجع عظام تقلید به‌ویژه مقام معظم رهبری در این خصوص، ملاحظه می‌گردد که میان این نکات و حقوق حیوانات و جرم‌انگاری صورت گرفته در این طرح منافاتی نیست، بلکه در یک راستا هستند، هم حقوق حیوان و هم حقوق شهروندان و از همه مهمتر ابعاد فرهنگی موضوع در یک جامعه اسلامی مؤید ضرورت این جرم‌انگاری هستند.

چهار محور اساسی برای جرم‌انگاری سگ‌بازی یا سگ‌گردانی وجود دارد از یکسو این رفتار یک معضل است و جنبه منفی دارد و صرفاً یک پدیده خنثی نیست، بلکه کاملاً ضدارزش‌های مذهبی و دقیقاً نوعی پیروی از سنت سیئه و سوء‌اشخاص فرودست است ازسوی دیگر این مشکل یک معضل فرهنگی - اجتماعی و نوعی تقلید کورکورانه از فرهنگ مبتذل غربی است و به‌علاوه مزاحمت ناشی از ترساندن و ایجاد اخافه خصوصاً برای زنان و کودکان نیز مسئله‌ای جدی است و بالاخره از منظر بهداشتی و زیان‌آور بودن، برای سلامت عمومی و خود شخص و اطرافیان او،

خطرناک است و هیچ‌یک از این ابعاد قابل تردید نیست، اما اهمیت محور اول و بعد فرهنگی آن بیش از محورهای دیگر است، درحالی که طرح پیشنهادی برخی نمایندگان، بیش از هر چیز بر محور بهداشتی تأکید کرده است و محور فرهنگی را کاملاً به حاشیه برده است و آثار متعدد حقوقی بر این نگرش مترتب است.

اهمیت محور فرهنگی در این موضوع تا به آنجاست که تمامی نقدها و ارزیابی‌های صورت گرفته گرچه از نگاه دقیق فقهی - حقوقی، آن‌طور که شایسته نقد یک طرح می‌باشد بی‌بهره نیست، اما همه این ارزیابی‌ها تحت‌الشعاع محور فرهنگی آن است به‌گونه‌ای که نگارندگان پس از نگاه مختصر به سوابق قانونی داخلی و خارجی آن، تمام ایرادات هفتگانه‌ای را که مطرح ساخته‌اند بر محور فرهنگی مبتنی است و نیز نتیجه و پیشنهادات را بر همین محور پایه‌ریزی نموده‌اند تا در نهایت جایگاه طرح جرم‌انگاری سگ‌بازی در مهندسی فرهنگی کشورمان ترسیم شود.

مقدمه

همان‌طور که در مقدمه توجیهی طرح مورد ارزیابی این نوشتار آمده است، مسلم است که ازجمله مشکلاتی که در چند سال اخیر در کشور اسلامی‌مان بروز پیدا کرده و متأسفانه بعضاً به‌صورت علنی در برخی از شهرهای بزرگ دیده می‌شود، بازی با حیوانات به‌خصوص حیوانات نجس‌العین مثل سگ و گرداندن آنها در کوچه و خیابان‌ها و معابر عمومی است و این مسئله به‌خصوص در مناطق ثروتمند و مناطق مرفه‌نشین تهران خیلی بیشتر مشاهده می‌شود، نیز بدیهی است که رواج سگ‌گردانی یا صرف نگهداری از آن، ضررها و آسیب‌های احتمالی و گاه قطعی بسیار زیادی

دارد که برخی از آنها به ترتیب اهمیت عبارتند از:

۱. این رفتار یک معضل است و جنبه منفی دارد و صرفاً یک پدیده خنثی نیست بلکه کاملاً ضدارزش‌های مذهبی و دقیقاً نوعی پیروی از سنت سیئه و سوءاشخاص فرودست است.
۲. این مشکل یک معضل فرهنگی - اجتماعی و نوعی تقلید کورکورانه از فرهنگ مبتذل غربی است.
۳. مزاحمت ناشی از ترساندن و ایجاد اخافه خصوصاً برای زنان و کودکان.
۴. از منظر بهداشتی و زیان‌آور بودن، برای سلامت عمومی و خود شخص و اطرافیان او خطرناک است.

بر همین پایه و برای اینکه اولاً جلوگیری از روند فزاینده سگ‌گردانی در معابر و نگهداری از آن در آپارتمان‌ها و منازل صورت گیرد و ثانیاً از شیوع بیشتر آن پیشگیری شود و ثالثاً قبح و زشتی آن از نظر قانونی نیز نمایان شود، پیشنهادی توسط برخی نمایندگان به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردیده که لازم است به برخی از ابعاد آن توجه بیشتری مبذول گردد.

ضرورت طرح

هر چند برخی پیشنهاد عدم تصویب این موضوع را ارائه داده‌اند و دلیل این پیشنهاد را «ایجاد هیاهوی برخی مخالفان و امکان برخورد عملی نیروی انتظامی بدون این هیاهوها» بیان نموده‌اند، اما این پیشنهاد همان‌طور که برخی دیگر از صاحب‌نظران نیز بیان نموده‌اند از جهات ذیل قابل نقد است:

الف) غالب مردم ایران متدین و پایبند مبانی دینی و فرهنگ اصیل اسلامی و اهل بیت علیهم‌السلام هستند و برعکس ادعای پیشنهاددهنده عدم تصویب، این قانون سبب استقبال غالب مردم ایران که مسلمان و شیعه‌اند خواهد شد.

ب) اقدام نیروی انتظامی بدون قانون معنا ندارد و خودش جرم است و تا این فرهنگ غلط بیشتر نشده باید اقدام نمود و حتی اگر این قانون کامل اجرا نشود لااقل قبح اجتماعی سگ‌بازی حفظ می‌شود و این خود بسیار ارزشمند است.

بنابراین و با توجه به خلأ قانونی که در ادامه اشاره خواهد شد این طرح کاملاً ضروری است.

۱. نظرات مراجع عظام تقلید^۱

نظرات مراجع عظام تقلید درخصوص این مسئله دقیقاً بیشترین تکیه را بر جنبه فرهنگی آن داشته است و نه محورهای سه‌گانه دیگر که در مقدمه به آنها اشاره شد. سؤال طرح شده: حکم سگ‌بازی و آوردن آن به خانه‌ها و ماشین و خیابان‌ها که نوعی تقلید از بیگانگان است چه صورت دارد؟

پاسخ آیات عظام (مراجع معظم تقلید جهان تشیع)

مقام معظم رهبری: جایز نیست.

آیت الله نوری: جایز نیست.

۱. <http://www.askdin.com/showthread.php?t=1149&page=2> و نیز بنگرید به کتاب مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید. انتشارات علمی فرهنگی صاحب‌الزمان (عج) جلد یکم از مجموعه چهار جلدی، قم، ص ۱۸۷.

آیت‌الله مکارم شیرازی: ترویج این‌گونه فرهنگ غلط بیگانگان، جایز نیست.

آیت‌الله صافی: جایز نیست.

آیت‌الله فاضل لنکرانی: مناسب نیست.

آیت‌الله تبریزی: سگ نجس‌العین است و رطوبت دهان او نجس می‌باشد و به

هرجا سرایت کند نجس می‌کند. مسلمان باید از نجس اجتناب کند.

آیت‌الله وحید و سیستانی: فی‌نفسه حرمتی ندارد ولی داشتن سگ در خانه یا

خیابان که مستلزم ایذاء یا نجاست است، به حکم ثانوی حرام است.

۲. نگاهی مختصر به سوابق قانونی مربوط به حیوانات به‌ویژه سگ

سوابق قانونگذاری حاکی از آن است همان‌طور که مذهب حقه امامیه برای حقوق حیوانات ارزش والایی قائل است^۱ قانونگذار ایرانی نیز در حمایت مادی و معنوی آن تلاش کرده است هر چند این حمایت‌ها با لزوم ممنوعیت سگ‌بازی و سگ‌گردانی موضوع طرح ارائه شده منافاتی ندارند، به‌عنوان نمونه به برخی از این قوانین اشاره می‌شود:

تخصیص بودجه برای خرید سگ معلم سال ۱۳۰۸

قانون ۱۵ هزار تومان اعتبار برای تهیه اثاثیه محاسب مرکز و ولایات و خرید سگ معلم؛ مصوب ۱۵ اردیبهشت‌ماه ۱۳۰۸ شمسی که براساس ماده واحده آن به وزارت مالیه اجازه داده می‌شود مبلغ ۱۵ هزار تومان از صرفه‌جویی‌های سال ۱۳۰۷ نظمیّه برای مصارف ذیل در وجه اداره نظمیّه بپردازد و در نخستین بند آن برای خرید سگ

۱. به‌عنوان نمونه بنگرید به علامه محمدتقی جعفری، رسایل فقهی، حقوق حیوانات در اسلام.

معلم و مخارج متصدیان آن ۵,۰۰۰ تومان تخصیص داده شده است و حتی این مقدم

بر تدارک اثاثیه محبس مرکز و نیز تدارک اثاثیه محابس ولایات دانسته شده.^۱

قانون تفتیش صحت حیوانات سال ۱۳۱۴^۲

ماده (۱)

صاحبان و مباشران و مستحفظین اغنام و احشام موظفند به‌محض بروز مرض

مسری بین حیوانات خود مراتب را فوراً به مأمورین تفتیش صحت حیوانی محل خود

و اگر نباشد به حکومت یا نظمیّه یا امنیّه همان محل اطلاع دهند.

تبصره - صورت امراض مسری و علامات آن از طرف اداره کل فلاحت

به‌وسیله اعلان به اطلاع عامه خواهد رسید.

ماده (۲)

کلیه مستخدمین دولت به محض اطلاع از وجود یا بروز مرض مسری حیوانی مکلفند

فوراً به نزدیک‌ترین مأمور تفتیش صحت حیوانی مراتب را اطلاع دهند.

ماده (۳)

هر حیوانی که مبتلا یا مظنون به ابتلای یکی از امراض مسری باشد باید بدون تأخیر

از سایر حیوانات جدا و در محل علیحده نگاهداری شود.

۱. این قانون که مشتمل بر یک ماده است در جلسه ۱۵ اردیبهشت‌ماه ۱۳۰۸ شمسی به تصویب مجلس شورای ملی رسیده است.

۲. این قانون که مشتمل بر ۹ ماده است در جلسه ۲۵ شهریورماه ۱۳۱۴ به تصویب مجلس شورای ملی رسیده است.

ذبح و باز کردن جسد حمل و نقل و فروش و استعمال گوشت و پوست و روده و پشم حیوان مبتلای به امراض مسری ممنوع است.

ماده (۴)

در موقع بروز مرض مسری حیوانی رئیس تفتیش صحت حیوانی حق دارد مقررات ذیل را در منطقه که مورد تهدید مرض قرار گرفته به موقع اجرا گذارد:

- جدا کردن حیوانات مریض از سالم ممانعت ورود یا عبور حیوانات سالم به منطقه آلوده.

- تلقیح حیواناتی که مستعد قبول مرض می باشند.

- کشتن و دفن کردن حیوانات مریض.

- ضد عفونی کردن طویله ها - اصطبل ها - و کلیه اشیائی که ممکن است موجب

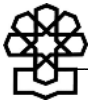
انتقال مرض شوند.

ماده (۵)

تهیه دوا و مایه هایی که تلقیح آن اجباری است و مخارج ضد عفونی کردن مجاناً به عهده اداره کل فلاح است.

ماده (۶)

مستخدمین تفتیش صحت حیوانی اقلأ سه ماه یک مرتبه - طویله ها اماکن مخصوصه تربیت حیوانات - کارخانه های مخصوص تهیه محصولات حیوانی را معاینه می کنند.

ماده (۷)

۱. به گوشت حیواناتی که در مسلخ سالم تشخیص داده شوند مهر مخصوص زده می شود مفتش صحت هر مسلخ موظف است گوشت های غیر سالم را معدوم و یا به صورتی در بیاورد که استفاده از آن برای مصرف ارتزاقی مقدور نباشد.

۲. اداره تفتیش صحت محصولات حیوانی موظف است مؤسسات و کارخانجاتی را که به تهیه مصنوعات و محصولات حیوانی اشتغال دارند همیشه تحت تفتیش صحت قرار دهد.

۳. مؤسسات مذکور در فوق موظفند محصولات خود را طبقه بندی صحیح نموده و به طوری که اداره کل فلاح دستور می دهد برای صادرات باربندی نمایند روی لفاف هر بسته از محصولات مزبور توسط مأمورین صحت حیوانی نمره گذاری و مهر خواهد شد.

۴. اداره کل فلاح باید برای هر عدل محصولی که به ترتیب فوق نمره گذاری و مهر شده باشد تصدیق نامه صحتی مجانی مطابق نمونه که به موجب نظامنامه معین می شود صادر نماید.

ماده (۸)

متخلفین از مقررات این قانون محکوم به حبس از یک تا هشت روز و یا جزای نقدی از ده ریال تا پانصد ریال خواهد گردید.

تبصره - متخلفین از ماده (۱) این قانون در حکم متخلفین از دستورات صحت محسوب و به مجازات خلافی محکوم خواهند شد.

ماده (۹)

تاریخ اجرای این قانون را در هریک از ایالات و ولایات اداره کل فلاحت تعیین و اعلان خواهد نمود.

قتل و آسیب به وسیله برانگیختن سگ (و امثال آن) قانون مجازات اسلامی

سال ۱۳۷۰

ماده (۳۲۵) قانون مجازات اسلامی

هرگاه کسی به روی شخصی سلاح بکشد یا سگی را به سوی او برانگیزد یا هر کار دیگری که موجب هراس او گردد انجام دهد... و بر اثر این ارباب آن شخص بمیرد اگر این عمل نوعاً کشنده باشد یا با قصد قتل انجام شود گرچه نوعاً کشنده نباشد، قتل عمد محسوب شده و موجب قصاص است و اگر این عمل نه نوعاً کشنده و نه با قصد قتل انجام بگیرد قتل شبه عمد محسوب شده و دیه آن برعهده قاتل است.

ماده (۳۶۰) قانون مجازات اسلامی

هرگاه کسی با اذن وارد خانه کسی بشود و سگ خانه به او آسیب برساند صاحبخانه ضامن می باشد خواه آن سگ قبلاً در خانه بوده یا بعداً وارد شده باشد و خواه صاحبخانه بداند که آن حیوان او را آسیب می رساند و خواه نداند.

ماده (۲۵۷) قانون مجازات اسلامی

صاحب هر حیوانی که خطر حمله و آسیب رساندن آن را می داند باید آن را حفظ

نماید و اگر در اثر اهمال و سهل انگاری موجب تلف یا خسارت گردد صاحب حیوان عهده دار می باشد و اگر از حال حیوان که خطر حمله و زیان رساندن به دیگران در آن هست آگاه نباشد یا آن که آگاه باشد ولی توانایی حفظ آن را نداشته باشد و در نگهداری او کوتاهی بکند عهده دار خسارتش نیست.

ماده (۳۵۸) قانون مجازات اسلامی

هرگاه حیوانی به کسی حمله کند و آن شخص به عنوان دفاع از خود به مقدار لازم او را دفع نماید و همین دفاع موجب مردن یا آسیب دیدن آن حیوان شود شخص دفاع کننده ضامن نمی باشد و همچنین اگر آن حیوان را از هجوم به نفس یا مال محترم به عنوان دفاع به مقدار لازم باز دارد و همین کار موجب تلف یا آسیب او شود عهده دار نخواهد بود.

تبصره - هرگاه در غیر مورد دفاع یا در مورد دفاع بیش از مقدار لازم به آن آسیب وارد شود شخص آسیب رساننده ضامن می باشد.

ماده (۳۵۹) قانون مجازات اسلامی

- هرگاه با سهل انگاری و کوتاهی مالک حیوانی به حیوان دیگر حمله کند و آسیب برساند مالک آن عهده دار خسارت خواهد بود و هرگونه خسارتی بر حیوان حمله کننده و مهاجم وارد شود کسی عهده دار آن نمی باشد.

تحلیل قوانین موجود کشور

بر پایه سوابق اشاره شده به نظر می‌رسد هرچند برخی معتقدند خرید و فروش سگ به لحاظ قوانین جاری کشور ممنوع است، اما این اظهار نظر چندان دقیق و سنجیده به نظر نمی‌رسد زیرا:

اولاً اگر مقصود ایشان ماده (۳۴۸) قانون مدنی است، این ماده ابدأً دلیل ممنوعیت نمی‌شود و صرفاً بطلان معامله از نظر مدنی را مقرر داشته است و لذا تصریح می‌کند: «بیع چیزی که خرید و فروش آن قانوناً ممنوع است و یا چیزی که مالیت و یا منفعت عقلایی ندارد یا چیزی که بایع قدرت بر تسلیم آن ندارد باطل است مگر اینکه مشتری خود قادر بر تسلیم باشد».

ثانیاً ماده (۳۴۸) قانون مدنی نه تنها بیانگر منع قانونی خرید و فروش سگ نیست، بلکه برعکس ظهور در باطل بودن و نیز عدم منع قانونی آن دارد زیرا بکارگیری «و یا» جهت عطف در ماده مورد استناد ظهورش در این است که بیع «چیزی که مالیت و یا منفعت عقلایی ندارد» غیر از چیزی است که «خرید و فروش آن قانوناً ممنوع است».

به هر حال صرف نظر از خرید و فروش سگ شکاری و سگ نگهبان که در این خصوص مستثنا بوده، باید تأکید کرد که خرید و فروش سایر انواع سگ در قوانین جاری کشور از نظر مدنی معتبر دانسته نشده است، لکن از نظر ممنوع بودن جزایی یا تخلفاتی در قالب تعزیرات و امثال آن در این زمینه قانون صریح مصوب مجلس به نحو کافی وجود نداشته و عملاً نیز خرید و فروش سگ در حال حاضر به طور غیررسمی انجام می‌گیرد.

لذا به نظر می‌رسد در این خصوص بدون تردید مشکل و نقص قانونی وجود دارد

نه اینکه صرفاً می‌باید نظارت دقیق‌تری صورت گیرد.

همچنین نگهداری از سگ در آپارتمان‌ها نیز در قوانین ممنوع نبوده و جرم بودن و ممنوعیت سگ‌گردانی در معابر عمومی نیز کاملاً منتفی است مگر به واسطه اعمال اصل یکصد و شصت و هفتم قانون اساسی که رجوع به فتاوا را در خلأ نقص قانون مجلس تجویز نموده است؛ البته لازم به ذکر است که نگاه فرهنگی کمتر مد نظر کشورهای لائیک قرار می‌گیرد، هرچند در هیچ کجای جهان نگهداری و همراه داشتن حیوانات خصوصاً سگ بدون مقررات خاص خود نیست تا جایی که شناسنامه‌های خاصی برای آنها باید تهیه شود و چنان‌که انتظاری بیش از این از کشورهای غربی و لائیک نمی‌رود نگرش آنها غالباً صرفاً معطوف به جنبه بهداشتی و آسیب‌های مادی و جسمانی است تا مسائل فرهنگی و دینی.

۳. ارزیابی طرح

علیرغم ضرورت جرم‌انگاری سگ‌بازی و... اشکالات متعددی نیز به نگرش‌های غالباً بهداشتی طرح ارائه شده به این موضوع مهم که جنبه فرهنگی آن باید غالب باشد وارد است و در واقع هرچند قطعاً ابعاد مختلفی برای جرم‌انگاری سگ‌بازی به نظر می‌رسد، اما جهت ارائه پیشنهاد هرچه بهتر برای جرم‌انگاری مذکور این امر باید با توجه به مهمترین بعد این جرم‌انگاری یعنی بعد فرهنگی صورت گیرد.

اولین نکته در جرم‌انگاری سگ‌بازی: توجه نکردن به بعد فرهنگی جرم‌انگاری

سگ‌بازی، سبب تفکیک نابجایی می‌شود.

شرح: تفکیک نابجای سگ‌بازی در وسایل نقلیه با سگ‌بازی در آپارتمان و... از

آنجا ناشی می‌شود که متن پیشنهادی میان سگ‌بازی در وسایل نقلیه با سگ‌بازی در آپارتمان و... تفکیک قائل شده و تفاوت زیادی را هم قائل شده که چندان موجه و منطقی به نظر نمی‌رسد زیرا:

اولاً چرا باید برای سگ‌بازی در وسایل نقلیه مقرر شود که مرتکب در مرتبه اول فوراً محکومیت کیفری (جزای نقدی از یک میلیون ریال تا پنج میلیون ریال) پیدا کرده و طبعاً در سجل کیفری‌اش نیز ثبت می‌شود درحالی که سگ‌بازی در آپارتمان و... در مرتبه اول صرفاً اخطار دریافت کند!

ثانیاً چرا باید برای سگ‌بازی در وسایل نقلیه مقرر شود که مرتکب در مرتبه اول به ضبط حیوان مذکور محکوم می‌گردد درحالی که سگ‌بازی در آپارتمان و... در مرتبه اول تازه بعد اخطار، یک دهه دیگر نیز می‌تواند به‌کار خود ادامه دهد!!

ثالثاً چرا باید برای سگ‌بازی در آپارتمان و... مقرر شود که ممنوعیت شرطی دارد و درواقع این رفتار صرفاً چنانچه موجب «نارضایتی و مزاحمت» ساکنین شود ممنوع است درحالی که جرم سگ‌بازی در بازی در وسایل نقلیه هیچ شرطی ندارد و لذا به‌نظر می‌رسد همان‌طور که در مقدمه اشاره شد نگاه صرفاً مادی و اینکه کجا صدمه وارد می‌نماید و کجا صدمه‌ای به اشخاص ندارد نگاه مطلوب و کافی نیست، بلکه باید جرم‌انگاری این عمل بیشتر به‌دلیل خلاف فرهنگ اسلامی بودن آن و به‌صورت مطلق باشد.

دومین نکته در جرم‌انگاری سگ‌بازی: این جرم علیه فرهنگ است، و رضایت یا عدم رضایت همسایه‌ها نقشی در ارتکاب آن ندارد.

شرح: قید نارضایتی که به‌عنوان شرط مطرح شده سبب می‌شود جرم‌انگاری

صورت گرفته جرمی خصوصی تلقی گردد و همسایه‌ای که ناراضی است مجبور شود در دسرهای ناشی از رجوع به داسرا و طرح شکایت و به‌تبع آن مزاحمت‌های مضاعفی را که به احتمال بسیار زیاد توسط همسایه سگ‌باز برای او ایجاد خواهد شد را تحمل کند و چه بسا از ترس این‌گونه در دسرهای از طرح شکایت و اعلام رسمی نارضایتی به مراجع قضایی خودداری و چشم‌پوشی نماید، بلکه می‌توان گفت بدیهی است که با توجه به مرتکبین این جرائم که غالباً اشخاص بی‌بندوباری هستند با گذاشتن چنین شرطی قانونگذار عملاً جرم‌انگاری را خنثی می‌نماید.

بر این پایه به‌نظر می‌رسد با توجه به اینکه اصل در جرم و جرم‌انگاری این است که بی‌نیاز از شکایت و اعلام نارضایتی باشد و ملاحظات دیگر که برخی از آنها اشاره شد این قید باید مطلقاً برداشته شود؛ به‌ویژه اینکه همان‌طور که اشاره شد باید جرم‌انگاری این عمل بیشتر به‌دلیل خلاف فرهنگ اسلامی بودن آن باشد و نه به‌دلیل خلاف بهداشت یا خلاف امنیت بودن آن.

سومین نکته در جرم‌انگاری سگ‌بازی: مهمترین بعد این ماده فرهنگی است نه بهداشتی لذا متولی آن نباید وزارت بهداشت باشد.

شرح: اینکه در تبصره این ماده پیشنهادی آمده است که فهرست حیوانات نجس‌العین و خطرناک و مضر برای سلامت عمومی بجز سگ ظرف ۳ ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تصویب و اعلام گردد خودش دارای ایرادات متعددی است زیرا:

اولاً فهرست حیوانات نجس‌العین مشخص است و همه می‌دانند که خوک و سگ را شامل می‌شود و سومی هم در کار نیست.

ثانیاً اعلام فهرست حیوانات نجس‌العین ارتباطی به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ندارد!! این موضوع شرعی و حداکثر فرهنگی است.

ثالثاً حتی اعلام فهرست حیوانات خطرناک و مضر برای سلامت عمومی نیز بیشتر مربوط به سازمان دامپزشکی می‌شود و نه وزارت بهداشت.

چهارمین نکته در جرم‌انگاری سگ‌بازی: در طرح ارائه شده مشخص نگردیده است که بعد از ضبط چه کاری با حیوان باید صورت گیرد؟ مبانی دینی اجازه معدوم شدن هر حیوانی را نمی‌دهد.

شرح: مشخص نشده است که بعد از ضبط چه کاری با حیوان باید صورت گیرد؟ آیا به باغ وحش منتقل می‌شود؟ یا به نقطه دیگری؟ تشخیص آن با چه کسی است؟ هزینه انتقال و نگهداری و تغذیه‌اش برعهده مرتکب است یا بیت‌المال؟

پنجمین نکته در جرم‌انگاری سگ‌بازی: محل ماده پیشنهادی باید در جرائم علیه فرهنگ و اخلاق باشد نه بعد از جرم علیه تهدید بهداشت.

شرح: این ماده پیشنهادی نمی‌تواند به‌عنوان ماده (۶۸۸) مکرر قرار گیرد، زیرا اگرچه فصل بیست‌وپنجم قانون مجازات اسلامی «عنوان احراق و تخریب و اتلاف اموال و حیوانات» را به خویش اختصاص داده است، اما ماده (۶۸۸) کنونی دقیقاً به جرم تهدیدات بهداشت عمومی مربوط است و ذکر این ماده دقیقاً بعد از آن حاکی از همان نگرش بهداشتی به مسئله است و اینکه نگاه و دغدغه اصلی طراحان این طرح مسائل بهداشتی بوده است و نه مسائل فرهنگی! این برداشت از دو جهت دیگر نیز تأیید می‌شود اول اینکه در تبصره فعلی طرح مرجعیت مشخص‌کننده فهرست حیوانات ممنوع را به وزارت بهداشت سپرده شده است نه یک مرجع فرهنگی مثل وزارت

ارشاد یا سازمان تبلیغات و یا شورای عالی انقلاب فرهنگی و... به‌علاوه اگر واقعاً به‌خاطر کلمه «حیوانات» در انتهای عنوان فصل بیست‌وپنجم قانون مجازات اسلامی چنین جایگاهی مد نظر گرفته شده بود باید لااقل در انتهای این فصل می‌آمد نه یکی مانده به آخر و دقیقاً بعد از ماده (۶۸۸) کنونی که به جرم تهدیدات بهداشت عمومی مربوط است.

پیشنهادهای برخی صاحب‌نظران و بررسی آن

برخی از صاحب‌نظران به‌طور کلی موافق و برخی با ارائه اصلاحاتی موافق بوده‌اند که اشاره و بررسی مختصر هر یک جهت ارائه گزارش جامع‌تر، ضروری است.

۱. پیشنهاد اضافه شدن قید «شهری»

برخی از صاحب‌نظران ضمن موافقت با ماده پیشنهادی مرکز پژوهش‌ها، اضافه شدن واژه شهری به عبارت مرکز پژوهش‌ها را مطرح نموده‌اند یعنی عبارت تبدیل شود به: «هرکس در مناطق شهری به گرداندن یا بازی کردن با حیواناتی از قبیل سگ» دلیل این پیشنهاد ضرورت وجود این حیوانات در مناطق غیر شهری است.

این پیشنهاد به‌نظر منطقی و مطلوب می‌رسد و لذا در پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها در این گزارش اعمال شد.

۲. پیشنهاد اضافه شدن کلمه «هلال احمر»

برخی از صاحبانظران ضمن موافقت با ماده پیشنهادی مرکز پژوهش‌ها، اضافه شده واژه «هلال احمر» به عبارت تبصره دوم ایشان را مطرح نموده‌اند یعنی عبارت تبدیل شود به:

«تبصره ۲»- مأمورین انتظامی، هلال احمر، مزرعه‌داران، باغ‌داران، گله‌داران و شکارچیان دارای مجوز چنانچه در راستای شغل خود از سگ استفاده نمایند، مشمول این ماده نمی‌باشند».

این پیشنهاد نیز به نظر منطقی و مطلوب می‌رسد و لذا در پیشنهاد مرکز پژوهش‌ها در این گزارش اعمال شد.

۳. پیشنهاد اضافه شدن «سگ نگهبان» به استثنائات مذکور در تبصره ۲»

برخی از صاحبانظران ضمن موافقت با ماده پیشنهادی مرکز پژوهش‌ها، اضافه شدن «سگ نگهبان» به عبارت تبصره دوم مرکز پژوهش‌ها را مطرح نموده‌اند تا این سگ‌ها نیز مستثنا باشند.

این پیشنهاد از جهات ذیل قابل نقد است:

الف) در قرن بیست‌ویکم دیگر محافظت از خانه‌ها خصوصاً در مناطق شهری ضروری نیست.

ب) راه‌های جایگزین سگ نگهبان در مناطق شهری بسیار آسان است و کافی است دزدگیر، دوربین‌های مداربسته و امثال آن که هزینه‌های بسیار کمتر و بدون مفاسد سگ هستند استفاده شود.

ج) به فرض راه‌های جایگزین سگ نگهبان در مناطق شهری هم وجود نمی‌داشت همچنان آسیب‌های فرهنگی ناشی از استفاده از سگ بسیار مهمتر است.

۴. پیشنهاد اضافه شدن عبارت «جز در موارد خاص» به استثنائات

به این پیشنهاد نیز علاوه بر اشکالات پیشنهاد قبلی، اشکال ابهام و فراهم نمودن راه گریز از قانون، وارد است و لذا پذیرش آن مطلوب نیست.

۵. پیشنهاد حذف شدن «ضرورت اخطار»

دلیل این پیشنهاد را ضرورت اطلاع‌رسانی و هشدار به کسانی که از قانون اطلاع ندارند بیان نموده‌اند؛ این پیشنهاد همان‌طور که برخی دیگر از صاحبانظران نیز بیان نموده‌اند از جهات ذیل قابل تأیید است:

الف) نفس تصویب قانون خود بالاترین اخطار و هشدار است.

ب) برابر قوانین کنونی پس از ۱۵ روز از انتشار قانون علم همه به آن مفروض است و الا جهت اعمال هر قانونی باید اخطار پیش‌بینی گردد.

۶. پیشنهاد حذف شدن «شلاق»

این پیشنهاد از جهات ذیل قابل نقد است:

الف) صرف‌نظر از جنبه شرعی مسئله که بسیاری از فقهای امامیه تعزیر را منحصر در شلاق می‌دانند، جزای نقدی میان افراد پولدار و فقیر تبعیض غیرقابل اغمازی را قرار می‌دهد که این تبعیض در جرائم علیه فرهنگ توجیهی ندارد.

ب) چرا باید برای جرمی که علیه فرهنگ بودن آن مهم‌ترین وجهه و بعد آن است از کمترین ضمانت‌های اجرایی ممکن استفاده شود درحالی‌که، حضرت امام (ره) فرمودند که ضررهای فرهنگی از خرابی‌های توپ و تانک‌ها و سلاح‌های مخرب بالاتر و بدتر است چه که ضررهای سلاح‌ها گذراست و ضررهای فرهنگی باقی و به نسل‌های بعد انتقال پیدا می‌کند.

۷. پیشنهاد تخفیف جزای نقدی

به این پیشنهاد نیز علاوه بر همه اشکالات پیشنهاد قبلی اشکال دیگری نیز وارد است:

الف) جزای نقدی به سهولت و حتی آشکارا توسط اطرافیان مرتکب هم می‌تواند پرداخت شود و یک میلیون ریال بلکه چندین میلیون نیز برای سگ‌بازان و خانواده‌های اشرافی ایشان مبلغ مهمی محسوب نمی‌شود و کافی است نگاهی مختصر به هزینه‌های آموزش و تغذیه سگ‌ها بیندازیم.

ب) تعلیق و تخفیف تا استثنای نشود توسط قاضی قابل اعمال است و این غرض را تأمین می‌نماید.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

جرم‌انگاری سگ‌بازی و سگ‌گردانی بیش از هر چیز از جنبه فرهنگی آن باید ملاحظه شود و درواقع علیرغم نقاط مثبت متعددی که درخصوص حیوانات و حتی سگ در معارف وارد شده خصوصاً در مذهب حقه امامیه ملاحظه می‌شود و اینکه حقوق متعددی برای ایشان مقرر گردیده و به تفصیل اشاره شد، با توجه به نظر مستندی که

از مراجع عظام تقلید به‌ویژه مقام معظم رهبری در این خصوص تقدیم گردید ملاحظه می‌شود که میان این نکات و حقوق حیوانات و جرم‌انگاری صورت گرفته در این طرح منافاتی نیست، بلکه در یک راستا هستند و مکمل یکدیگر محسوب می‌شوند زیرا هم حقوق حیوان و هم حقوق شهروندان و از همه مهمتر ابعاد فرهنگی موضوع در یک جامعه اسلامی مؤید این نگرش هستند.

به هر حال، همان‌طور که به تفصیل در گزارش اشاره شد چهار محور اساسی برای جرم‌انگاری سگ‌بازی یا سگ‌گردانی وجود دارد:

الف) این رفتار یک معضل است و جنبه منفی دارد و صرفاً یک پدیده خنثی نیست، بلکه کاملاً ضدارزش‌های مذهبی و دقیقاً نوعی پیروی از سنت سیئه و سوء اشخاص فرودست جامعه است.

ب) این مشکل یک معضل فرهنگی - اجتماعی و نوعی تقلید کورکورانه از فرهنگ مبتذل غربی است.

ج) مزاحمت ناشی از ترساندن و ایجاد اخافه خصوصاً برای زنان و کودکان.

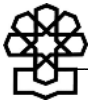
د) از منظر بهداشتی و زیان‌آور بودن، برای سلامت عمومی و خود شخص و اطرافیان او، خطرناک است و هیچ‌یک از این ابعاد قابل تردید نیست هرچند اهمیت محور اول و بعد فرهنگی آن بیش از محورهای دیگر است.

برپایه اینکه مهمترین محور جرم‌انگاری سگ‌گردانی را جنبه فرهنگی آن بدانیم آثار مهم و دقیقی مترتب است و مهمترین آن اینکه شرط کردن اینکه سگ‌گردانی سبب نارضایتی اشخاص دیگر و همسایه‌ها را فراهم آورد یا برعکس سبب خوشحالی و سرور آنها شود فاقد اهمیت اساسی است و البته این‌گونه شرط‌ها در کشورهای

لائیک و بی‌قیدی که تنها رضایت و نارضایتی اشخاص محور جرم‌انگاری و جرم‌زدایی است و جرائمی که با رضایت کامل اشخاص و اطرافیان مربوط به آن رفتار همراه است جرائم فاقد قربانی (Victimless) نامیده می‌شوند و از همین رو است که در چنین کشورهایی تنها زنای به عنف (Rape) جرم است و شراب‌خواری در هنگام رانندگی جرم محسوب می‌شود، اما در کشور اسلامی ما که مسائل فرهنگی در رأس آن باید باشد، جرم سگ‌بازی باید به‌عنوان جرمی علیه فرهنگ و سیره مذهبی ما تلقی شود و این شرط‌گذاری‌ها نابخاست و علی‌هذا باید بلاشرط جرم‌انگاری لازم صورت گیرد و این مسئله به خوبی جایگاه این طرح را در مهندسی فرهنگی کشور از منظر حقوقی تبیین می‌نماید و بدین ترتیب پیشنهاد جایگزین این نگاه فرهنگی اقتضا می‌نماید که ماده ذیل به‌عنوان جایگزین و با شماره (۶۴۲) مکرر در فصل جرائم علیه اخلاق عمومی که جنبه فرهنگی آن خیلی بیشتر از فصل بیست‌وپنجم است وضع شود «هرکس به گرداندن یا بازی کردن با حیواناتی از قبیل سگ و میمون که عرفاً گرداندن آنها در انظار، اماکن عمومی یا معابر شهری به فرهنگ اسلامی یا سلامت و آرامش اطرافیان به‌ویژه زنان و کودکان آسیب می‌رسانند اقدام نماید یا آنها را مورد معامله قرار دهد و یا در خانه خود نگهداری نماید و به اخطار مأمورین انتظامی ترتیب اثر ندهد به جزای نقدی از ده تا یکصد میلیون ریال یا شلاق تا ۷۴ ضربه و ضبط حیوان مذکور محکوم می‌گردد.

تبصره «۱» - حیوان ضبط شده حسب تشخیص دادگاه صالح توسط نیروی انتظامی به باغ وحش، جنگل یا بیابان مناسب وضعیت حیوان منتقل می‌شود و کلیه هزینه‌های نگهداری و انتقال آن برعهده مرتکب خواهد بود.

تبصره «۲» - مأمورین انتظامی، هلال احمر، مزرعه‌داران، باغ‌داران، گله‌داران و شکارچیان دارای مجوز چنانچه در راستای شغل خود از سگ استفاده نمایند، مشمول این ماده نمی‌باشند.

تبصره «۳» - نشر یا ترویج سگ‌بازی یا سگ‌گردانی توسط رسانه‌های مکتوب یا غیرمکتوب جرم است و هریک از مسئولین نشر و ترویج حسب مورد به شلاق تا ۷۴ ضربه و حبس ۳ تا ۶ ماه محکوم می‌گردد.

بدین ترتیب به‌نظر می‌رسد چنانچه برای چنین جرم‌انگاری تازه‌ای که علیه فرهنگ بودن آن جرم، مهمترین وجهه و بعد آن است این نکات رعایت گردد فرمایش حضرت امام (ره) که فرمودند «ضررهای فرهنگی از خرابی‌های توپ و تانک‌ها و سلاح‌های مخرب بالاتر و بدتر است چه که ضررهای سلاح‌ها گذراست و ضررهای فرهنگی باقی و به نسل‌های بعد انتقال پیدا می‌کند» تا حد قابل ملاحظه‌ای مد نظر ما قرار گرفته است.

منابع و مأخذ

۱. صحیفه حضرت امام خمینی (ره).
۲. علامه جعفری، محمدتقی. رسایل فقهی، حقوق حیوانات در اسلام، نشر کرامت.
۳. محمودی، سیدمحسن. مسائل جدید از دیدگاه علما و مراجع تقلید، انتشارات علمی فرهنگی صاحب‌الزمان (عج)، جلد یکم از مجموعه چهار جلدی. چاپ هشتم، قم.
۴. چوبینه، حمید. با همکاری شورای نویسندگان، سازمان‌ها و وزارتخانه‌های حامی اداره کل سلامت شهرداری تهران و دیگران. انسان و حیوانات خانگی، چالش‌های زندگی نوین «با نگاه به جنبه‌های بهداشتی، حقوقی، اجتماعی و دینی»، تهران، جهاد دانشگاهی، واحد علوم پزشکی تهران، ۱۳۸۶.

۵. معربی، عبدالواحد و بهمن مصلی‌نژاد. اصول رادیوگرافی و تشخیص بیماری‌های استخوانی در حیوانات کوچک، خوزستان، کردگار، ۱۳۸۷.
۶. گومز بواندیا، هرماندو. جرائم شهری، گرایش‌ها و روش‌های مقابله با آنها، ترجمه فاطمه گیوه‌چیان، تهران، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۹.
۷. غنی‌کله‌لو، کیوان. جرائم علیه میراث فرهنگی (مطالعه تطبیقی) [به سفارش] معاونت حقوقی و توسعه قضایی قوه قضائیه، مرکز مطالعات توسعه قضایی، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، تهران، ۱۳۸۸.
۸. نقدی‌نژاد، مجتبی و اصغر نارویی. سیاست جنایی تقنینی در قبال جرائم علیه میراث فرهنگی - تاریخی در حقوق ایران و اسناد بین‌المللی، تهران، اندیشه عصر، ۱۳۸۹.
۹. فرهنگ لغات و واژگان جرائم و آسیب‌های اجتماعی «فارسی - انگلیسی، انگلیسی - فارسی»، گردآوری و ترجمه رضاعلی محسنی، قم، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی گرگان، ۱۳۸۸.
۱۰. جرم و فرهنگ: مجموعه مقالات، به کوشش غلامحسین بیابانی، تهران، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، پلیس آگاهی، انتشارات کارآگاه: سازمان میراث فرهنگ و گردشگری، پژوهشکده مردم‌شناسی، ۱۳۸۶.

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۰۷۴۰

عنوان گزارش: اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح الحاق یک ماده به قانون مجازات اسلامی» (همراه با بررسی برخی پیشنهادات صاحب نظران)

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق جزا و جرم شناسی)

تهیه و تدوین: حجت الاسلام والمسلمین رضا زهروی

مدیر مطالعه: حجت الاسلام والمسلمین رضا زهروی

ناظر علمی: حجت الاسلام والمسلمین جلیل محبی

متقاضی: کمیسیون قضائی و حقوقی

همکاران: سید حجت الله علم الهدی، سیدمیثم عظیمی، وحید یامین پور، علی اخوان بهبهانی

همکاران خارج از مرکز: —

اظهار نظر کنندگان خارج از مرکز: —

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مجازات

۲. جرائم علیه فرهنگ

تاریخ شروع مطالعه: ۱۳۸۹/۱۲/۹

تاریخ خاتمه مطالعه: ۱۳۹۰/۱/۲۱

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۱/۲۱